

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

GLOBALLASHUV VA MINTAQAVIY IQTISODIY INTEGRATSİYA
JARAYONLARI

FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	400000	Biznes,boshqaruv va huquq
Ta'lim sohasi:	410000	Biznes va boshqaruv
Mutaxassislik:	70411902	Tashqi iqtisodiy faoliyat (tashqi savdo faoliyati)

Hubsoff ~~James~~
2

Fan/modul kodи	O'quv yиi	Semestr	ECTS - Kreditlar
GMIJ 104	2021-2022	2	4
Fan/modul turi	Ta'llim turi		
Majburiy	O'zbek/rus	Haffadagi dars soatları	4
1.	Fanning nomi Globallashuv va mintaqaviy iqtisodiy integratsiya	Auditoriya mashg'ulotlari (soat) 60	Mustaqil ta'limg'uloti (soat) 60
2.	I. Fanning mazmuni		Jami yuklama (soat) 120
12.	Arborot manbalari		
12.	www.mf.uz		
13.	www.custom.uz		
14.	www.izoone.uz		
15.	www.cer.uz		
16.	www.imf.org		
17.	www.ilo.org		
7.	O'quv dasturi "Tashqi iqtisodiy faoliyat va turizmi" kafedrasida ishlab chiqilgan va 2021 - yil " 26 " <u>25</u> dagi " <u>1</u> " – sonli bayonnomasi bilan ma'mur qillangan. O'quv dasturi Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti Kengashining 2021 - yil " 28 " <u>29</u> dagi " <u>1</u> " -sonli bayoni bilan tasdiqlangan.		
8.	Fan/modul uchun ma'sullar:		
	Xusanov Ch.Q. - Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti "Tashqi iqtisodiy faoliyat va turizm" kafedrasi katta o'qituvchisi, iqtisod fanlari nomzodi.		
	Talipova N.T. - Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti "Tashqi iqtisodiy faoliyat va turizm" kafedrasi dotsenti, iqtisod fanlari nomzodi.		
9.	Taqribchilar:		
	Sodiqov Z.R. - O'ZXIA, "Islom iqtisodiyoti va moliysi, ziyorat turizmi" kafedrasi mudiri, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.		
	Sharifxo'jayev Sh.O. - JIDU, "Xalqaro iqtisodiyot" kafedrasi mudiri, iqtisod fanlari doktori.		

8. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va oljanob xalqimiz bilan quramiz. – Т.: “O'zbekiston”, 2017. - 488 b.
9. Мировая экономика и международные экономические отношения: современное состояние, проблемы и основы становления развития : учебное пособие / Е.Д.Фролова [и др.] ; под общ. ред. Е.Д.Фроловой, С.А.Лукьянова.— Екатеринбург :УрФУ, 2016.— 184с.
10. Европейская интеграция: учебник / под ред. О.В. Буториной. — М.: Издательский Дом «Деловая литература», 2011. — 720 с.
11. Globalization: Yesterday, Today, and TomorrowEdited by: Jim Sheffie eld, Andrey Korotayev, & Leonid Grinin.USA:2013.-444p.

Arborot manbalari

12. www.mf.uz
13. www.custom.uz
14. www.izoone.uz
15. www.cer.uz
16. www.imf.org
17. www.ilo.org
7. O'quv dasturi "Tashqi iqtisodiy faoliyat va turizmi" kafedrasida ishlab chiqilgan va 2021 - yil "~~26~~" 25 dagi "1" – sonli bayonnomasi bilan ma'mur qillangan.
O'quv dasturi Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti Kengashining 2021 - yil "~~28~~" 29 dagi "1" -sonli bayoni bilan tasdiqlangan.

8. **Fan/modul uchun ma'sullar:**
- Xusanov Ch.Q. - Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti "Tashqi iqtisodiy faoliyat va turizm" kafedrasi katta o'qituvchisi, iqtisod fanlari nomzodi.
- Talipova N.T. - Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti "Tashqi iqtisodiy faoliyat va turizm" kafedrasi dotsenti, iqtisod fanlari nomzodi.
9. **Taqribchilar:**
- Sodiqov Z.R. - O'ZXIA, "Islom iqtisodiyoti va moliysi, ziyorat turizmi" kafedrasi mudiri, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
- Sharifxo'jayev Sh.O. - JIDU, "Xalqaro iqtisodiyot" kafedrasi mudiri, iqtisod fanlari doktori.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

I.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

- 1-mavzu. **Jahon iqtisodiyotining globallashuvini.**
Kursning maqsad va vazifalari. Jahon iqtisodiyotining globallashuvini xususiyatlari va rivojlanish omillari.Globalashuv tushunchasining mohiyati. Globalashuv jaryonini harakatlantiruvchi omillar. Jahon iqtisodiyoti globalashuvining asosiy xususiyatlari. Moliyaviy markazlashuvning kuchayishi. Axborotlar ahamiyatining oshishi. Global oligopoliya. Milliy iqtisodiyotlarning ochiq iqtisodiyotga o'tishi. Xalqaro mehnat taqsimotining chuqurlashuvni. Baynalminal iqtisodiy ayliboshlash mehanizmlarining vujuda kelishi. Fan va texnikaning rivojlanishi. Globalashuvning ijobjiy va salbiy oqibatlari. Globalashuv sharoitida o'tish iqtisodiyotli mamlakatlarning rivojlanish tendensiylari.

<p>2-mavzu. Globallashuv va iqtisodiy integratsiya jarayonlari.</p> <p>Xalqaro iqtisodiy integratsiyaning mohiyati. Jahon iqtisodiyotida integratsion jarayonlari. Integrasiyon guruhlar tipologiyasi. Global va mintaqaviy integratsiya. Globallashuv va integratsiyalashuv jarayonlarining umumiyligi iqtisodiy va texnologik asosi. Texnologik ukladlar almashuvi. Mintaqaviy texnologik rivojanish xususiyatlari. Mintaqaviy integratsiya va globallashuv jarayonlarining o'zaro harakat tendensiyalari. Iqtisodiy integratsiyalashuv va globallashuvning rivojanish istiqbollari.</p>
<p>3-mavzu. Globallashuv jarayonlarida transmiliy korporatsiyalar.</p> <p>Transmiliy korporatsiyalarning mohiyati. Transmiliy korporatsiyalarning xorijiy filiallari tizimi. Globallashuv jarayonlarining rivojanishida TMKlarning ahamiyati. Xalqaro kompaniyalar. Ko'pmiliy korporatsiyalar. TMKlarning asosiy faoliyat sohalari. Jahon iqtisodiyotida transmiliy korporatsiyalarning roli. Global moliyaviy-iqtisodiy inqirozi davrida TMKlar faoliyati.</p>
<p>4-mavzu. Jahan iqtisodiyotining global muammolari.</p> <p>Jahon iqtisodiyotida global muammolarning paydo bo'lishi. Iqtisodiy globallashuv va o'zaro bog'liqlikning kuchayishi. Global muammolarning asosiy ko'rinishlari. Ekologik muammolalar. Oziq-ovqat muammosi. Demografik muammolar. Global o'zaro bog'liqlik jarayonining ziddiyatlari. BM'Tning Mingyillik rivojanish maqsadlari (MRM). Global energetik muammo va uni hal etish yo'llari. Moliyaviy-iqtisodiy inqirozlarning kelib chiqish sababları. Moliyaviy-iqtisodiy inqirozning jahon iqtisodiyotiga ta'siri. Antiglobalistlarning faoliyati.</p>
<p>5-mavzu. Globallashuv sharoitida iqtisodiy xavfsizlik.</p> <p>Iqtisodiy xavfsizlik tushunchasining mohiyati. Iqtisodiy xavfsizlikning turlari. Tashqi va ichki xavf-xatarlar. Globallashuv sharoitida iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashda tashqi omillarning ro'li. Tashqi iqtisodiy faoliyat va milliy manfaatarga tadbiddar. Xorijiy investisiyalarni jalb etish bilan bog'liq xavfsizlik va mamlakatning raqobatbardoshligi. Mamlakat barqaror rivojanishida milliy iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash yo'llari.</p>
<p>6-mavzu. Globallashuv jarayonida innovation rivojanish.</p> <p>Innovatsiya tushunchasi. Innovatsiyalarning turlari. Davlat innovation siyosatining asosiy yo'nalishlari. Rivojlangan mamlakatlarning innovation strategiyasi. Texnologik rivojanishning asosiy istiqboli - yo'nalishlari. Globallashuv jarayonida axborot va kommunikatsiya texnologiyalarining o'mi.</p>

<p>7-mavzu. Mamlakat iqtisodiyotining raqobatbardoshligi.</p> <p>Milli va xalqaro raqobatbardoshlik tushunchalarining mohiyati. Iqtisodiy raqobat munosabatlaring ko'p ko'rinishliligi. Mikro-, mezo- va makroraqobatbardoshlik. Mamlakatning raqobat ustunliklari nazariyasi. Mamlakat raqobatbardoshligini aniqlash usullari. Globallashuv sharoitida mamlakatning milliy raqobatbardoshligini oshirish omillari. Mamlakat</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Xalqaro iqtisodiy munosabatlar sohasida hamkorlikning eng ratsional uslub va ko'rinishlarini aniqlay olish hamda iqtisodiy o'sish va rivojanishning asosiy ko'rsatkichlarini hisoblash va tahlil qilish malakalariiga ega bo'lishi kerak.
<p>4. VI. Ta'lif texnologiyalari va metodlari:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • mafuzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fiplash, tezkor savol-javoblar); • guruhiarda ishlash; • taqdimothamlari qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
<p>5. VII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p>	<p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks etirra olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oralig' nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirishi lozim.</p>
<p>6. Asosiy adabiyotlar</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Мировая экономика и международные экономические отношения: Учебник под ред. А.С. Булатова.:Magistr, 2017.-654с. 2. Е.Л.Александров, В.Н.Круглов. Мировая экономика и международные экономические отношения: Учебное пособие. – М.: Финансовый университет, 2017. – 112 с. 3. Alimov A.M. Globalashuv va mintaqaviy iqtisodiy integratsiya jarayonlari. O'quv qo'llamna. Toshkent. 2016 4. Мисько О.Н. Международная экономическая интеграция.– СПб: Университет ИТМО, 2015. – 174 с.Alimov A.M. Globalashuv va mintaqaviy iqtisodiy integratsiya jarayonlari. O'quv qo'llamna. Toshkent. 2016.
<p>Qo'shimcha adabiyotlar</p>	<ol style="list-style-type: none"> 5. Mirziyoyev Sh.M. Tandiqiy tahsil, qatiy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. – Т.: "O'zbekiston", 2017. 6. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – Т.: "O'zbekiston", 2016. - 56 б. 7. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. – Т.: "O'zbekiston" 2017. – 48 б.

<p>V. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar</p> <p>Mustaqil ta'lim uchun tavsija etiladigan mavzular:</p> <ol style="list-style-type: none"> Jahon iqtisodiyotining globallashuv jarayoni bosqichlari. Globallashuv sharoitida xalqaro savdoning rivojanish xususiyatlari. Jahon iqtisodiyotining globalashuvi, transmiliylashuvi va global lashuvi tushunchasi. Mintaqalashuv mazmuni va mohiyati. Xalqaro va mintaqaviy integratsiya-tashqi iqtisodiy faoliyat shakli sifatida. Xalqaro iqtisodiy integratsiya va integratsion birlashmalar turlari. Erkin savdo zonasasi, Bojxona ittifoqi, umumiy bozor va iqtisodiy ittifoq. Iqtisodiy va valyuta ittifoqlari barpo qilish yo'llari va muammollari. Integratsiyani baholash tanoyllari. Integratsiyaning statik va dinamik samarasasi. Savdoni yaratish sanmasari. Savdoni chetlash samarasasi. "Ikkinchchi yaxshisi yo'q" nazariyasi. 9-mavzu. Mintaqaviy integratsion jarayonlarning bosqichlari va samaradorligi. Xalqaro iqtisodiy integratsiya va integratsion birlashmalar turlari. Erkin savdo zonasasi, Bojxona ittifoqi, umumiy bozor va iqtisodiy ittifoq. Iqtisodiy va valyuta ittifoqlari barpo qilish yo'llari va muammollari. Integratsiyani baholash tanoyllari. Integratsiyaning statik va dinamik samarasasi. Savdoni yaratish sanmasari. Savdoni chetlash samarasasi. "Ikkinchchi yaxshisi yo'q" nazariyasi. 10-mavzu. Jahon mintaqalarida integratsiya jarayonlari rivojanishining umumiy jihatlari. Mintaqaviy integratsiyaning asosiy markazlari tafsifi, Yevropa Ittifoqi (Yel), NAFTA va MERKOSUR, ASEAN va ATES. 11-mavzu. G'arbiy Yevropadagi integratsion jarayonlarning xususiyatlari G'arbiy Yevropadagi integratsion jarayonlarning rivojanish bosqichlari. Yelning institusional struktursi. Yagona Yevropa akti va Maastricht shartnomasi. Qishloq xo'jaligi sohasidagi siyosat. Valyuta va ijtimoiy siyosat. Yelning kengayishi istiqbollari. 12-mavzu. Juhonning boshqa mintaqalaridagi integratsiyaning rivojanish tajribasi. Markaziy va Sharqiy Yevropadagi integratsion jarayonlar. Shimoliy Amerikadagi integratsion jarayonlar. Janubiy Amerikadagi integratsion jarayonlar. Yaqin va O'rta Sharq mintaqasidagi integratsion jarayonlar. Afrikadagi integratsion jarayonlar. 13-mavzu. MDH miqyosida integratsion rivojanish muammolari va istiqbollari. MDHdagi integratsiyadan oldingi holatni baholash. Sobiq Ittifoq respublikalaridagi iqtisodiy integratsiya omillari. MDH muammolari va yutuqlari. MDHning kelajakdag'i integratsion rivojanish istiqbollari va yo'llari. 14-mavzu. Uzoq Sharq mintaqasi mamakattarida integratsion jarayonlarning o'ziga xos xususiyatlari Globallashuv sharoitida Uzoq Sharq mintaqasidagi integratsion jarayonlar holati va muammolari. Uzoq Sharq mintasidagi integratsion birlashmalarning boshqa integratsion birlashmalar bilan qiyosiy tahlili. ASEAN integratsion birlashmasini tashkil etilishi bosqichlari va rivojanish muammolari. ASEAN+3 birlashmasi istiqbollari. Koreya Respublikasi va Yaponiyaning ASEAN bilan savdo iqtisodiy munosabatlari. OTIX integratsion birlashmasini tashkil etilishi
--

<p>V. Ta'lim natijalari / Kashiy kompetentsiyalari</p> <p>Magistr bilishi kerak:</p> <ul style="list-style-type: none"> jahon xo'jaligida integratsion jarayonlarning rivojanish xususiyatlari hamda milliy xo'jaliklar tizimi tarraqiyotini boshqarish tamoyillari, jahon xo'jaligining o'zaro bog'liq tizimlar strukturasi sifatida vujudga kelishi va rivojanishning asosiy bosqichlari, jahon taraqqiyotida global xavf-xatarlar va inqirozlar hamda mintaqalar rivojanish xususiyatlari <i>haqida tasavvur va bilinga ega bo'lishi;</i> Xalqaro rivojanishning zamонавиҳи holatini baholash va bashoratlash, mamlakatlar rivojlanganlik darajasini aniqlashning asosiy ko'rsatkichlarini sharhash, globalashuv va mintaqavyylashuv jarayonlarining muammolarini aniqlash <i>ko'nikmalarga ega bo'lishi;</i>

bosqichlari va rivojlanish muammolari. OTIX birlashmasi istiqbollari. Koreya Respublikasi va Yaponiyaning OTIX bilan savdo iqtisodiy munosabatlari.

15-mavzu. O'zbekistonning mintaqaviy iqtisodiy integratsion

Jarayonlarda istiroki.

O'zbekistonning integratsion jarayonlarida istiroki shartlari va maqsadlari. Markaziy Osiyda integratsiya jarayonlari muammolari va istiqbollari. O'zbekistonning MDH va Markaziy Osiyo mintaqasidagi integratsion jarayonlarga qatnashuvni istiqbollari.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsija etiladi:

1. Globallashuvning ijobiy va salbiy oqibatlari.
2. Iqtisodiy integratsiyalashuv va globallashuvning rivojlanish bosqichlari.
3. Juhon iqtisodiyotida transmiliy korporatsiyalarning ro'li.
4. Global muammolarning asosiy ko'rinishlari.
5. Mamlakat barqaror rivojlanishida milliy iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash yo'llari.
6. Globallashuv jarayonida axborot va kommunikasiya texnologiyalarining o'mni.
7. Mamlakat raqobatbardoshligini oshirishda tarkibiy o'zgarishlar siyosatining ro'li.
8. Xalqaro iqtisodiy integratsiya va integratsion birlashmalar.
9. Integratsion jarayonning statik va dinamik samarasi.
10. NAFTA va MERKOSUR.
11. Yevropa akti va Maastricht shartnomasi.
12. Janubiy Amerikadagi integratsiya jarayonlari.
13. MDH muammolari va yutuqlari.
14. ASEAN integratsion birlashmasi.
15. Markaziy Osiyoda integratsiya jarayonlari.
16. Amaliy mashg'ulotlar multimedya qurulmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akadem guruhunga bir o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi lozim. Mashg'ulotlar faol va interaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.
- 17.Juhon iqtisodiyotida innovatsion omilning ro'li.
- 18.Globallashuv va zamonaqiy jahon iqtisodiy o'zaro bog'liligi.
19. Xalqaro mehnat migratsiyasi.
20. O'zbekiston va xalqaro mehnat bozori.
21. Xalqaro kapital harakatining zamonaqiy xususiyatlari.
22. Zamonaqiy jahon iqtisodiyotida kapital eksporti.
23. Rossiya xalqaro kapital harakati tizimida.
24. Globallashuv va xalqaro turizmda yangi taskilikiy shakkllari.
25. Juhon bozorida pul va moliyaviy munosabatlari.
- 26.Xalqaro to'lovlar va ularning shakkllari
27. Evropa Ittifoqida mintaqaviy boshqaruv tajribasi.
28. Shimoliy Amerikada mintaqaviy boshqaruv tajribasi.
29. Xitoyda mintaqaviy boshqaruv tajribasi.
30. Rossiyada mintaqaviy boshqaruv tajribasi.
- 31.NAFTA faoliyatining o'ziga xos xususiyatlari.
- 32.APEC faoliyatining o'ziga xos xususiyatlari.
- 33.FAOning global oziq-ovqat muammosini hal etishdagi ro'li.
- 34.JSTning xalqaro savdoni tartibga solishda tutgan o'mni.
- 35.O'zbekistonning JSTga kirishi: xavf va imkoniyatlar.

- Kurs ishi uchun quyidagi tahminiy mavzular tavsija etiladi:
 1. Juhon iqtisodiyotining globallashuvni.

2. Globalashuv sharoitida davlatlar rivojlanish yo'llari.

3. XX asr oxiri - XXI asr boshlarida jahon iqtisodiyotining rivojlanish tendentsiyalari.

4. Juhon iqtisodiyoti zamonaqiy rivojlanish bosqichida.

5. XXI asr boshidagi jahon iqtisodiyoti va uning muammolari.

6. Juhon iqtisodiyoti nazariyallari.

7. Juhon iqtisodiyotida aholi va ishchi kuchi.

8. Juhon iqtisodiyotida transmiliy/laftirish.

9. Juhon iqtisodiyotini davlat tomonidan tartibga solish. integratsiyaning eng yuqori shakli siatida.

10. Evropa Ittifoqi zamonaqiy sharoitlarda mintaqaviy iqtisodiy integratsiyalarning eng yuqori shakli siatida.

11. Shimoliy Amerika va Osiyo-Tinch okeani mintaqalarida integratsiya.

12.AQShning jahon iqtisodiyotidagi o'mni va ro'li.

13. Xalqaro iqtisodiy integratsiya jarayonlari.

14. Rivojlanayotgan mamlakatlarning iqtisodiy integratsiyasi.

15. MDHga a'zo davlatlarning integratsiya muammolari.

16. Juhon iqtisodiyotidagi rivojlanayotgan davlatlar.

17.Juhon iqtisodiyotida innovatsion omilning ro'li.

18. Globallashuv va zamonaqiy jahon iqtisodiy o'zaro bog'liligi.

19. Xalqaro mehnat migratsiyasi.

20. O'zbekiston va xalqaro mehnat bozori.

21. Xalqaro kapital harakatining zamonaqiy xususiyatlari.

22. Zamonaqiy jahon iqtisodiyotida kapital eksporti.

23. Rossiya xalqaro kapital harakati tizimida.

24. Globalashuv va xalqaro turizmda yangi taskilikiy shakkllari.

25. Juhon bozorida pul va moliyaviy munosabatlari.

26.Xalqaro to'lovlar va ularning shakkllari

27. Evropa Ittifoqida mintaqaviy boshqaruv tajribasi.

28. Shimoliy Amerikada mintaqaviy boshqaruv tajribasi.

29. Xitoyda mintaqaviy boshqaruv tajribasi.

30. Rossiyada mintaqaviy boshqaruv tajribasi.

31.NAFTA faoliyatining o'ziga xos xususiyatlari.

32.APEC faoliyatining o'ziga xos xususiyatlari.

33.FAOning global oziq-ovqat muammosini hal etishdagi ro'li.

34.JSTning xalqaro savdoni tartibga solishda tutgan o'mni.

35.O'zbekistonning JSTga kirishi: xavf va imkoniyatlar.